

Premisele dezvoltării sustenabile, armonioase și echilibrate a statului de drept din România

Lector univ.dr. Nelu NIȚĂ

Universitatea George Bacovia, Bacău, România

nita_nelu@yahoo.com

***Abstract:** După douăzeci de ani de post-comunism, România nu se poate spune că a devenit un stat modern și puternic, iar slăbiciunile statului sunt evidente, în sensul că: sistemul politic și structurile administrative sunt tot mai nefuncționale, ca urmare a birocrăției și a corupției, lipsește o cultură politică adevărată, cu consecințe negative în ceea ce privește promovarea elitelor reformatoare, sunt promovate jocurile de culise, ale unor mari maeștri în această artă, pentru a apăra interesele partinice ale aparatului birocratic corupt, în scopurile personale și de grup, lipsește disponibilitatea autorităților statului spre noi abordări constructive, astfel încât personalul instituțiilor publice, reprezintă o puternică barieră împotriva oricărui tip de schimbare, etc. Orice stat trebuie să lupte, cu toate “armele” legale, pentru existența și modernizarea sa, însă orice slăbiciune a statului poate conduce societatea la dezastru, mai ales în condițiile dependențelor, determinate de evoluția globalizării. Statul modern, este un stat puternic, armonios și echilibrat, care trebuie să constituie o reflectare a voințelor umane colective, mobilizate în jurul unei viziuni comune, capabile să opereze o schimbare în interiorul societății umane și să construiască o nouă ordine, adevărată și dreaptă. Acest studiu își propune o scurtă analiză, a principalelor caracteristici, în antiteză, ale unui stat slab și ale unui stat puternic, pentru a le compara cu evoluția post-comunistă a României, în vederea identificării și descrierii premiselor, pe care trebuie să le asigure România, în vederea consolidării unui stat de drept.*

***Cuvinte cheie:** stat de drept, stat slab, stat puternic, responsabilitate, stabilitate instituțională, munca decentă, elite, integritate, parteneriat*

Introducere

Orice stat modern prin instituțiile sale trebuie să fie puternic, armonios și echilibrat, să constituie o reflectare a voințelor umane colective, mobilizate în jurul unei viziuni comune, capabile să opereze o schimbare în interiorul societății umane și să construiască o nouă ordine, adevărată și dreaptă. Un asemenea stat trebuie să lupte cu toate “armele” legale, pentru existența și modernizarea sa, însă orice slăbiciune a statului poate conduce societatea la dezastru, mai ales în condițiile dependențelor, determinate de evoluția globalizării.

România nu se poate spune că a devenit un stat modern și puternic, în ultimii douăzeci de ani de postcomunism, iar slăbiciunile statului sunt evidente, în sensul că sistemul politic și structurile administrative sunt tot mai nefuncționale, ca urmare a birocrăției și a corupției. Lipsește o cultură politică adevărată, cu consecințe negative în ceea ce privește promovarea elitelor reformatoare. Sunt promovate jocurile de culise, ale unor mari maeștri în această artă, pentru a apăra interesele partinice ale aparatului birocratic corupt, în scopurile personale și de grup. Lipsește disponibilitatea autorităților statului spre noi abordări constructive, astfel încât personalul instituțiilor publice, reprezintă o puternică barieră împotriva oricărui tip de schimbare, etc.

Lipsa locurilor de muncă și șomajul a devenit o problemă gravă în România, la fel ca și în multe țări ale zonei euro, aflate în centrul crizei datoriilor, determinând astfel o accentuare a creșterii migrației. În aceste condiții de criză, optimismul, sursa esențială de energie pentru tânăra generație, a fost înlocuit de pesimism.

Pe considerentele menționate, în România de astăzi, ca și în vremurile de restriște, de odinioară, românii pleacă masiv din țară, pentru a alimenta cu elite educate țările de imigrație. Pleacă să-și vândă inteligența și să muncească, de parcă în România nu ar mai fi nevoie de ei, așa cum au făcut, altădată, și alți români scilicet, precum: Enescu, Brâncuși, Vuia, Vlaicu, Coandă, etc., deoarece acasă nu îi asculta nimeni. Oare, România, trebuie să fie permanent în această situație? Răspunsul corect este că nu, România nu trebuie să fie permanent într-o asemenea situație. Dar pentru aceasta, trebuie înțeles și conștientizat că oamenii politici, toți cei din fruntea țării, nu trebuie să fie niciodată străini de interesele și dorințele poporului român, nu trebuie să urmărească, doar, mai multă putere, să stea cât mai mult în funcții și, astfel, să câștige cât mai mult. Nu este normal, ca în acest scop, să fie acceptați și promovați de către conducătorii de astăzi ai României, oameni incompetenți, lipsiți de educație și cultură, lipsiți de caracter, lipsiți de voință și coloană vertebrală, iar cei care vor, cu adevărat, să facă ceva pentru România, să fie lăsați să plece, ori chiar să fie îndemnați în acest sens. Nu este normal ca în România, la mare preț să fie, în mare parte, trădători, lingușitori, vânzători de neam și de conștiință, gata să facă orice și oricând, pentru a parveni și a-și păstra privilegiile.

Politizarea, a ajuns în România, până acolo unde angajații pot fi schimbați din locurile lor de muncă, la un simplu telefon al unui politician, nemulțumit pentru modul de acțiune, corect și legal, al angajatului respectiv, dar care “*l-a afectat*” pe politician, pentru că acea persoană “*nu s-a orientat*”. Astfel, în România, politizarea impune ca angajații din instituțiile publice, să fie permanent “*orientați*”, pentru a nu fi în situația să fie schimbați din funcții sau de la locul de muncă. De teama politizării excesive, acești angajați trebuie să de dovadă de “*orientare*”, ceea ce poate fi tradus în “*lipsă de reacție*”, prin indiferență, nepăsare și toleranță, cu privire la unele forme de abuz, ale unor persoane implicate în politică sau apropiați ai acestora. Toate acestea, nu pot să genereze decât teamă și inacțiune, din partea angajaților instituțiilor publice și, în același timp, neîncredere din partea cetățenilor, sancționați pentru același gen de fapte, datorită lipsei relațiilor.

Acest studiu își propune o scurtă analiză, a principalelor caracteristici, în antiteză, ale unui stat slab și ale unui stat puternic, pentru a le compara cu evoluția post-comunistă a României, în vederea identificării și descrierii premiselor, pe care trebuie să le asigure România, în vederea consolidării unui stat de drept.

1. Statul puternic, premisă fundamentală a dezvoltării statale armonioase și echilibrate

Principalul rol al statului este, să asigure condiții de muncă decente, condiții de trai decente și, prin aceasta, să asigure prosperitatea pentru propriii cetățeni. “*Munca decentă*” trebuie să reprezinte o strategie de dezvoltare, care recunoaște rolul central al muncii în viața oamenilor. În acest sens, ***munca decentă este o muncă productivă***, care trebuie să aducă: *o remunerație justă în raport cu importanța și calitatea muncii depuse, securitate la locul de muncă, protecția socială a angajatului și a familiei, cele mai bune perspective de dezvoltare personală și de integrare socială, libertatea de exprimare a revendicărilor, posibilitatea de a participa la procesul decizional, șanse egale și un tratament echitabil pentru toți*, etc. Munca decentă, în orice instituție a statului și în orice organizație privată, trebuie să fie esența însăși a strategiei naționale și locale, în favoarea progresului economic și social al României. Munca decentă și traiul decent trebuie să reprezinte, împreună, pragul minimal care face diferența, între cei săraci și vulnerabili, care nu muncesc din diferite motive și cei care ar trebui să trăiască fără griji de pe urma muncii lor (Conform articolului 47 al. (1) din Constituția României, „*Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent*”). De asemenea, conform articolului 135 al. (2), lit. f, din Constituție rezultă că „*Statul trebuie să asigure crearea condițiilor necesare, pentru creșterea calității vieții*”. În acest context, problema este *ce și cât* înseamnă “*nivelul de trai decent*”. Acest „*nivel*” trebuie cuantificat, trebuie să aibă un corespondent valoric, concret. Pentru comparație, este de menționat faptul că, UNCTAD estimează nivelul de sărăcie la un venit de mai puțin de 2 dolari/zi și de sărăcie extremă, cu mai puțin de 1 dolar/zi).

Conceptul de “*Munca decentă*” a fost lansat de partenerii sociali, guverne, sindicate și patronate, în cadrul Organizației Internaționale a Muncii, în anul 1999. Acest concept are ca scop formularea unui obiectiv politic internațional, de promovare a noi locuri de muncă și de îmbunătățire a condițiilor de muncă, cu respectarea drepturilor sociale fundamentale, așa cum sunt definite în convențiile acestei organizații

internațională. Credința Organizației Internaționale a Muncii și a Uniunii Europene, este că Munca decentă contribuie în foarte mare măsură la lupta împotriva sărăciei, a șomajului și a excluderii sociale, precum și la dezvoltarea durabilă, pe lângă faptul că este în sine un obiectiv important.

Se vorbește adesea, în toate mediile, despre concepte noi, precum: „*stat slab*” și „*stat puternic*”, fără ca acești termeni să fie definiți la modul concret și, mai ales, fără a fi subliniată miza, care forțează abordarea acestor concepte. În orice caz, este foarte important ca, prin muncă cinstită și decentă, ***statul, prin instituțiile sale, să fie puternic, cu oameni competenți, de bună credință, puternici și respectați, pentru care primează interesul public și nu interesul politic și personal, care ar trebui să se afle pe un plan secundar.***

Un stat slab, de regulă este bazat pe minciună, duplicitate și manipulare. Este un stat preocupat să-i servească doar pe câțiva beneficiari. Un asemenea stat este legat de disponibilitatea oligarhilor și a oligarhiilor, de a prelua cât mai mult, din resursele statului și, astfel, de a gripa mecanismele instituționale, care ar trebui să funcționeze eficace și eficient, pentru creșterea prosperității naționale, a tuturor cetățenilor cinstiți și onești. Cu complicitatea unui întreg sistem relațional, bine pus la punct, într-un stat slab, se construiesc în liniște marile averi, ale unei minorități restrânse. În România, beneficiind de un stat slab, marii îmbogății ai tranziției, au ajuns la acest statut, aproape fără excepție, mai ales pentru că au știut cui să ceară ajutorul, ori să închidă ochii, în momentele cheie. Slăbirea post-decembristă a statului, nu a afectat în nici un fel oligarhiile, ci, dimpotrivă, sunt destui cei care au profitat de pe urma slăbiciunii statului și chiar au întreținut această slăbiciune, pentru a acumula putere și prosperitate personală, de pe urma deficiențelor de sistem. Mai mult de atât, „*breșele din funcționarea instituțiilor, golurile de reglementare lăsate de legi, reacțiile individuale și personalizate ale celor aflați în funcții publice, corupția și ierarhiile generate de ea, au fost avantaje și oportunități valorificate cu spor de o minoritate, care se hrănește din slăbiciunea statului*” [Cozmin Gușă, 2009, p. 108]. Alți autori consideră că „*implementarea redusă și legile elaborate defectuos, au plasat puterea în mâinile unor funcționari minori, care sunt adesea prea prost plătiți, pregătiți și dotați, pentru a-și înțelege responsabilitățile, îndatoririle și drepturile*” [Tom Gallagher, 2010, p. 110], ceea ce nu poate face decât ca statul român să rămână veșnic slab.

Într-un stat slab, principalele victime sunt întotdeauna plătitorii onești de taxe și impozite, sunt cei care, la primirea salariului sau pensiei, aleargă și petrec ore întregi la cozi interminabile, să-și plătească, mai întâi, obligațiile față de stat și facturile, pentru a nu rămâne datori, aceasta constituind pentru ei cel mai înalt sentiment al onoarei și demnității. Răspлата acestor eforturi, de cele mai multe ori, o constituie lipsa de respect din partea statului și a angajaților săi. Din păcate, într-un stat slab, victime nu vor fi, niciodată, cei din rândul minorității bogate și oligarhii, care profită de pe urma eforturilor celor mulți. Din contra, indiferent de crize și de situație, aceștia trebuie să câștige, chiar dacă sunt în situația „*să calce pe cadavre*”, adică pe cei mulți și plătitori onești ai taxelor și impozitelor.

Un stat puternic, bazat în principiu pe etică, adevăr și dreptate, este acela în care, principalii beneficiari sunt toți cetățenii aceluși stat, în care toate grupurile sociale își văd respectate așteptările, nevoile și interesele, își văd îndeplinite necesitățile vitale și, de asemenea, își văd viitorul asigurat, prin forța și consistența efortului instituțional, de a-și servi în mod eficace și eficient cetățenii. Într-un stat puternic, toate instituțiile legitime ale statului trebuie să funcționeze la un înalt nivel de calitate, indiferent de ceea ce se întâmplă în zona politicului, indiferent de crizele, mai mult sau mai puțin grave, din această zonă. Dacă puterea statului trebuie să se reducă, aceasta nu trebuie realizată prin distrugerea credibilității instituțiilor statului. Într-un stat puternic, pentru o dezvoltare durabilă și pentru o funcționare permanentă la parametri maximi, instituțiile esențiale ale statului trebuie să fie reformate și depolitizate, pentru a fi independente de factorul politic și pentru a fi întărite. Este extrem de necesar ca, angajații acestor instituții să nu mai fie schimbați, pe criterii politice, la fiecare schimbare a puterii politice din stat. Pentru a fi puternic, statul trebuie să investească mult în competența și performanța reală a oamenilor săi, astfel că orice schimbare a acestora, pe alte criterii, decât lipsa performanțelor reale, nu pot să însemne decât pierderi pentru stat, prin oamenii pierduți și prin cheltuielile efectuate inutil cu ei.

Numai competența și performanța reală poate conduce către realizarea unui stat puternic, care poate asigura bunăstarea cetățenilor săi, care poate oferi garanții majore tuturor partenerilor și care poate duce la schimbarea, în bine, a atitudinii și încrederii populației față de instituțiile statului.

2. Considerații privind evoluția post-comunistă a României către un stat armonios și echilibrat

Necesitatea aderării la Uniunea Europeană, nu a fost în măsură să exercite o influență puternică și eficientă asupra României post-comuniste, în condițiile în care, la data acceptării inițierii de negocieri pentru dobândirea calității de membru cu drepturi depline, în anul 1999, România, „*era o țară mai deloc pregătită pentru acest proces, lucru evidențiat în mod categoric în 1997, de UE, atunci când a evaluat stadiul reformei în fiecare dintre țările est-europene care solicitaseră aderarea*” [Tom Gallagher, 2010, p. 1]. Acest aspect este real și, în același timp, este completat cu faptul că România era considerată, cel mai slab dintre statele care solicitau aderarea în anul 2000, astfel că i s-a stabilit o dată, țintă pentru aderare, mai târzie decât altor candidați, respectiv anul 2007, față de anul 2004, stabilit pentru alți zece candidați. De asemenea, rapoartele anuale ale Uniunii Europene, pe tema progreselor înregistrate de România, prezentau un tablou destul de sumbru, în privința capacității sale de a face față responsabilităților de membru, datorită problemei larg răspândite a corupției și a măsurilor ineficace de contracarare a acestui fenomen. În aceleași rapoarte se menționa, în același timp, că deficiențele cronice ale administrației publice, reprezintă bariere care împiedică țara să realizeze pregătirile pentru aderare. Mai mult de atât, Uniunea Europeană a adresat, în mod constant, avertismente severe Guvernului României, pentru că acțiunile sale reprezentau mai mult promisiuni, care să fie respectate la o dată neprecizată, în viitor, chiar după data aderării, decât acțiuni efective de implementare a acquis-ului comunitar, de fiecare dată fiind invocată și posibilitatea suspendării negocierilor. De asemenea, încă de la sfârșitul anului 2004, România a fost amenințată cu o „*clauză de salvagardare*”, în condițiile în care nu menținea ritmul reformei, în domenii cruciale, precum sistemul judiciar.

După cinci ani, de când România a devenit membru cu drepturi depline al Uniunii Europene, sistemul politic și structurile administrative par să fie tot mai nefuncționale, ca urmare a birocrăției și a corupției, care par că nu mai pot fi stăpânite. Cu toate acestea trebuie observat că, în urma aderării, Uniunea Europeană fiind elementul dominant, într-o relație asimetrică, a determinat ca România să suporte un proces treptat de europeanizare, care presupune un transfer de valori și de posibilități, care îi vor permite, în timp, să beneficieze de toate oportunitățile și, în același timp, să-și asume toate responsabilitățile, pe care i le conferă calitatea de membru al Uniunii Europene cu drepturi depline. În aceste condiții, numai de România și de instituțiile sale depinde dacă va evolua și va fi performantă, pentru a constitui mândria Europei sau va continua să rămână un membru periferic al Uniunii Europene, cu un viitor incert, pus permanent sub semnul întrebării.

Există un consens, tot mai unanim, al specialiștilor: cercetători, profesori, oameni de afaceri, diverși politicieni, în general oameni de bună-credință, în a aprecia că răul cel mai mare în România vine din lipsa unei adevărate culturi politice, cu consecințe negative în ceea ce privește promovarea înaltelor elite, ceea ce conduce, implicit, la lipsa unei gândiri strategice revoluționare, reformatoare. Mai mult de atât, se apreciază că modernizarea României și a instituțiilor statului, nu a fost posibilă, datorită jocurilor de culise ale unor mari maștri, care au apărat interesele partinice și ale aparatului birocratic corupt, în scopurile personale și de grup ale unei adevărate „*plase de complicități*”.

În cercurile Uniunii Europene, România și instituțiile sale au „*reputația a produce documente care sună frumos, dar care rămân doar pe hârtie*” [Tom Gallagher, 2010, p. 140], ceea ce astfel pune sub semnul întrebării, inclusiv, disponibilitatea autorităților statului spre noi abordări constructive, astfel încât personalul instituțiilor publice, reprezintă o puternică barieră împotriva oricărui tip de schimbare.

Despre corupție, percepția generală este aceea că reprezintă o problemă serioasă în România, că este larg răspândită și afectează aproape toate aspectele vieții. Nu se constată reduceri simțitoare a nivelului corupției. Numărul cazurilor soluționate rămâne relativ scăzut. Însă, cel mai grav aspect, este legat de faptul că, lupta împotriva corupției este obstrucționată de probleme de integritate, chiar și în cadrul instituțiilor

implicate în procesul de aplicare a legii și în lupta împotriva corupției, respectiv: polițiști, procurori și judecători.

3. Considerații privind premisele consolidării unui stat de drept armonios și echilibrat

În considerarea aspectelor menționate mai sus, principalele premise care trebuie să fie îndeplinite, pentru a asigura consolidarea statului de drept, democratic, în România, sunt următoarele:

3.1. Consolidarea responsabilității politice

Pentru consolidarea responsabilității politice, o nouă clasă politică din România trebuie să demonstreze, că este capabilă să își asume, cu bună credință, responsabilitatea politică, în direcția modernizării României și a statului român. În acest sens, noua clasă politică trebuie să fie activ determinată, în renunțarea la jocurile duplicitare, asigurând numai și numai urmărirea îndeplinirii interesului general, a nevoilor și așteptărilor de mai bine ale poporului român. Puterea și opoziția ar fi de apreciat, în aceste condiții, dacă ar putea să fie consecvent și principial implicate, mai ales în procesul de planificare pe termen lung, pentru asigurarea responsabilității continuității viziunii și obiectivelor strategice ale României.

În acest fel, România trebuie să se transforme decisiv, într-un stat capabil să-și asume, în mod consecvent, responsabilitățile de membru al Uniunii Europene. Sistemul politic din România trebuie să renunțe la politica de tip oligarhic, la strategiile de disimulare și la tacticile de dezinformare, prin luarea în considerare numai a unor obiective realiste și ambițioase, concomitent cu dezvoltarea capacității de a le implementa, în interesul general al societății românești, prin stimularea performanței.

Toate forțele politice din România, trebuie să acționeze pentru consolidarea competiției politice, într-un proces democratic, care nu mai pune accentul pe dorința de a rămâne cu orice preț la putere, cu scopul de a profita, din plin, de accesul la avuția națională și la oportunitățile de afaceri, oferite de menținerea la putere.

3.2. Asigurarea stabilității instituțiilor democratice pentru o guvernare curată

În prezent este strict necesar ca, orientându-se spre managementul calității totale și excelență în activitatea lor, instituțiile democratice ale statului să fie decosmetizate, pentru a se asigura sporirea eficacității și eficienței acestora, precum și întărirea responsabilității lor față de cetățeni, de marea masă a populației, plătitoare de taxe și impozite. Pentru a nu mai încuraja fenomenul corupției, instituțiile democratice ale statului, nu trebuie să aibă legături intime cu sistemul politic, nu trebuie să fie dominate de politicieni și nu trebuie să răspundă în fața conducătorilor politici. În considerarea acestei aserțiuni, o clasă politică responsabilă, trebuie să asigure stabilirea limitelor implicării politice în instituțiile democratice ale statului. Clasa politică responsabilă, în continuare, trebuie să fie perseverentă, în respectarea limitelor stabilite, pentru a nu mai implica politic instituțiile democratice esențiale ale statului și, prin aceasta, implicit, pentru a nu mai implica politic profesioniștii din aceste instituții.

Profesioniștii oricărei instituții democratice a statului, trebuie să răspundă numai pentru lipsa de performanță, numai pentru nerealizarea obiectivelor, care, implicit, conduc la nerealizarea obiectivelor strategice ale statului român, pe termen scurt, mediu și lung. Numai în acest fel se poate asigura stabilitatea instituțiilor democratice și realizarea nevoii de continuitate la conducerea acestora, pentru întărirea capacității de realizare a obiectivelor și sarcinilor care le revin.

Stabilitatea instituțiilor democratice, completată cu respectarea principiului transparenței activității desfășurate și a rezultatelor obținute, constituie adevăratele premise ale unei guvernări curate, în interesul general al cetățeanului.

3.3. Promovarea elitelor și înlăturarea birocrăției

Deoarece elitelor le revine principala responsabilitate, pentru îndeplinirea oricărui tip de reformă, combaterea „oportunismului și a carierismului”, fără nici un fel de concesii, dar mai ales „competența profesională și integritatea”, trebuie să devină cea mai evidentă prioritate, în promovarea acestora, pentru înlăturarea birocrăției și sporirea șanselor de creștere a performanțelor, în toate domeniile, cu scopul reducerii, treptate și continue, a decalajelor care ne despart de țările dezvoltate din centrul Europei. Un serviciu public, cu o schemă de recrutare și avansare, bazată pe merit și care presupune o pregătire regulată, poate reduce incompetența, în cadrul instituțiilor publice, stimulând astfel adevăratele valori. **Profesionalismul și integritatea profesională, în serviciul public, duc la încredere și previzibilitate, în activitatea instituțiilor publice.** Integritatea profesională a serviciului public, se bazează pe imparțialitate și independență profesională. **Imparțialitatea** se referă la, absența preferințelor personale. În cadrul instituțiilor publice, preferința înseamnă a favoriza un anumit aspect, al unei situații date, cauzând un detriment nejustificat și nedrept, interesului general sau drepturilor altor părți interesate. Adesea are sens de prejudecată sau de judecată greșită. **Pierderea independenței profesionale**, are drept cauze mita, presiunile, ambiția politică necontrolată și dorința asiduă de promovare. **Mita** înseamnă, în asemenea cazuri, obținerea unui profit ilegal. **Presiunile** generează pierderea independenței, provocată de teamă. **Ambiția politică și lăcomia profesională**, pot pune funcționarii publici în situații voit avantajoase, pentru superiorii lor, provocând supunerea oarbă a acestora în fața dorințelor șefilor și chiar privând-i de obișnuința de a gândi. Un serviciu public, al cărui sistem de recrutare și promovare este bazat, în primul rând, pe patronajul politic sau pe alianțe de diferite tipuri, este mai expus riscului de a desconsidera integritatea profesională, decât un sistem care se bazează pe merite. Cu privire la promovarea cadrelor și a elitelor, prin rapoartele sale, Uniunea Europeană a făcut permanent presiuni asupra autorităților române, să fie elaborate proceduri de selecție deschise și transparente, prin care, inclusiv în cazul procurorilor și judecătorilor candidați la promovare, să se poată evalua în mod public performanțele. Se are în vedere, astfel, să fie eliminate promovările rapide, ale unor persoane fără experiență, de pe funcții relativ neimportante, pe funcții cu mult superioare. Cu privire la promovarea cadrelor și a elitelor, prin rapoartele sale, Uniunea Europeană a făcut permanent presiuni asupra autorităților române, să fie elaborate proceduri de selecție deschise și transparente, prin care, inclusiv în cazul procurorilor și judecătorilor candidați la promovare, să se poată evalua în mod public performanțele. Se are în vedere, astfel, să fie eliminate promovările rapide, ale unor persoane fără experiență, de pe funcții relativ neimportante, pe funcții cu mult superioare. În acest sens, este foarte important, să se poată renunța la angajările și promovările pe baze ideologice, de „înlocuitori”, bazate pe „nepotism și clientelă”, al căror unic criteriu, este faptul de a pretinde că sunt loiali unei anumite formațiuni politice, dar care, în fapt, numai cât extrag din „seva” economiei românești, făcând din politică una din cele mai profitabile profesii din România.

Elitele promovate, trebuie să reprezinte adevărate modele de atitudine și comportament, un adevărat exemplu personal, pentru toți observatorii, mai mult sau mai puțin inițiați, mai mult sau mai puțin educați, consolidând astfel încrederea în capacitatea instituțiilor democratice ale statului de drept, de a ne conduce spre realizarea idealurilor de creștere a nivelului de trai și a calității vieții.

Prin implementarea și aplicarea de noi standarde morale, elita politică românească trebuie să se asigure, în mod consecvent, că personalul din toate instituțiile publice, de la toate nivelurile, nu mai este recrutat în funcție de gradul de loialitate și de încredere pe care îl prezintă, ci, numai și numai, pe baza pregătirii profesionale, a competențelor și abilităților individuale, precum și a disponibilității de a îndeplini sarcini cu un grad de complexitate foarte ridicat.

Conform unui studiu aprofundat, realizat pentru guvernul britanic în anul 1999, mentalitatea și practicile birocrăției din România, erau caracterizate astfel: „În general, modelul occidental este unul care promovează individualismul, în timp ce comunismul promovează colectivismul. Individualismul presupune asumarea unui risc, în timp ce colectivismul promovează evitarea riscurilor. Acesta din urmă (colectivismul - n.a.), caracterizează în mare măsură birocrăția actuală din România. Mai mult, birocrăția este caracterizată prin rigiditatea structurii sale – funcționarii nu se mută dintr-un post în altul și în multe cazuri au deținut același post timp de douăzeci de ani sau chiar mai mult. În plus, nu sunt conștienți că trebuie să respecte litera sau spiritul legii. Salariile mici și o carieră fără posibilitatea de a promova încurajează corupția. Astfel de condiții frânează inițiativele politice”. [Tom Gallagher, 2010, p. 101].

În aceste condiții, pe baza implementării și aplicării unui sistem de management al calității, coerent și consecvent, este necesară o nouă „*revoluție*”, în ceea ce privește concepția și metodologia instituțională, pentru ca aparatul birocratic să renunțe la controlul politic rigid și la nivelul scăzut de competență și motivare a angajaților.

3.4. Consolidarea parteneriatului cu societatea civilă

Promovarea și consolidarea parteneriatelor sociale și economice, la nivel central și local, trebuie să aibă în vedere respectarea principiului subsidiarității, promovat de Uniunea Europeană, potrivit căruia puterea trebuie să fie distribuită, până la cel mai de jos nivel practicabil. În aceste parteneriate, este necesar să fie implicate, persoane cu diverse funcții din instituțiile publice, din mediul de afaceri și din rândul societății civile, sindicate și organizații non-guvernamentale, care să își aducă contribuția la o dezvoltare durabilă pe plan central și local.

Parteneriatul cu societatea civilă și comunitatea, implică, în mod imperios și necesar, o acțiune conjugată, între toate instituțiile publice guvernamentale și ONG-urile care au atribuții și preocupări legale, în domeniul prevenirii și combaterii faptelor antisociale, cauză pentru care, această activitate deosebit de importantă, necesită o coordonare de la nivelul managerilor.

Implicarea societății civile, prin parteneriat, trebuie să garanteze, preeminența unei perspective bazate pe **toleranță, dialog și cooperare** și nu a uneia care se bazează pe *excludere, teamă și neîncredere reciprocă*, față de cetățenii statului. De asemenea, implicarea societății civile, trebuie să asigure protejarea drepturilor și libertăților fundamentale, primele vulnerabile în fața dezvoltării unor instrumente de control și coerciție, care pot fi, în absența unei societăți civile democratice, folosite discriminatoriu și abuziv.

3.5. Prevenirea și combaterea corupției instituționale

Termenul de „*corupție*” este în legătură, directă și nemijlocită, cu termenul de „*integritate*”, termen care a fost introdus și promovat de, Convenția ONU împotriva corupției din 2003, ratificată inclusiv de România. Astfel, art. 5 din această Convenție dispune că: *Fiecare stat parte, elaborează și aplică sau are în vedere, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, politici de prevenire a corupției, eficiente și coordonate, care favorizează participarea societății și care reflectă principiile de stat de drept, buna gestiune a problemelor politice și bunurile publice, de integritate, transparență și responsabilitate. De asemenea, conform art. 8 din aceeași Convenție: Pentru a lupta împotriva corupției, fiecare stat parte încurajează, în mod special, integritatea, cinstea și răspunderea agenților publici, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic. În particular, fiecare stat parte, se străduiește să aplice, în cadrul propriilor sisteme instituționale și juridice, coduri sau norme de conduită, pentru exercitarea corectă, onorabilă și corespunzătoare a funcțiilor publice.*

În cadrul „*Programului global împotriva corupției*” (1999), ONU declara că „*esența fenomenului corupției constă în abuzul de putere, săvârșit în scopul obținerii unui profit personal, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, în sectorul public sau în sectorul privat*”. De asemenea, în strategia sa „*Fighting Corruption to Improve Governance*” (1998), Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite, definește corupția ca fiind: *abuzul de putere publică, de funcție sau de autoritate, pentru beneficiu privat, prin mită, șantaj, trafic de influență, speed money sau delapidare.*

Prevenirea și combaterea corupției, trebuie luată în considerare ca o necesitate, pentru realizarea și consolidarea unui stat de drept puternic și performant, precum și pentru garantarea succesului deplin a procesului de integrare a României în Uniunea Europeană.

Scopul politicilor anticorupție, îl constituie scăderea nivelului corupției și creșterea încrederii în instituțiile democratice ale statului.

3.6. Conștientizarea și consolidarea unor noi atitudini și valori

Necesitatea unor noi atitudini este necesar să fie conștientizată, de toți lucrătorii din instituțiile publice, începând de la instituția prezidențială, instituțiile administrației publice centrale și locale, instituțiile de justiție, instituțiile educaționale și cele de asigurare și menținere a ordinii și siguranței, până la ultimul compartiment al instituțiilor din mediul rural. Este necesară consolidarea unei atitudini independente față de forțele politice, a unei conștiințe civice, referitoare: *la patriotism, la apartenența la o societate liberă și democratică, la adevăr, spirit de dreptate și echitate socială.*

Noile atitudini progresiste, implică, astfel, consolidarea unei adevărate tenacități, de opunere presiunilor politice manipulative, care nu au nimic cu interesul general, care urmăresc numirea și promovarea pe diferite funcții, în mod formal, fără respectarea criteriilor de competență și profesionalism, în detrimentul performanțelor, care, astfel, au consecințe negative în atingerea obiectivelor strategice, tactice și operaționale și, în final, declinul treptat al societății românești.

Toți angajații instituțiilor publice, trebuie să aibă și să demonstreze voința de a implementa orice schimbare, care le sporește profesionalismul. În acest sens, este necesar să fie eliminate, total, practicile de selecție și de promovare neoficiale și netransparente, pentru a se ajunge la o profundă angajare, în desfășurarea activităților și sarcinilor de serviciu, inclusiv, în instrumentarea cazurilor de încălcare a legii, chiar dacă de multe ori este dificil și riscant, mai ales atunci când persoanele cercetate, provin din rândul unor oameni influenți, din punct de vedere politic.

Concluzii

Pentru asigurarea unei dezvoltări sustenabile, armonioase și echilibrate a statului român, toate instituțiile legitime ale statului trebuie să funcționeze la un înalt nivel de calitate, indiferent de ceea ce se întâmplă în zona politicului, indiferent de crizele, mai mult sau mai puțin grave, din această zonă. În acest scop, pentru o dezvoltare durabilă și pentru o funcționare permanentă la parametri maximi, instituțiile esențiale ale statului trebuie să fie reformate și depolitizate, pentru a fi independente de factorul politic și pentru a fi întărite. Angajații acestor instituții trebuie să nu mai fie schimbați, pe criterii politice, la fiecare schimbare a puterii politice din stat.

Numai competența și performanța reală a angajaților, poate conduce către realizarea unui stat puternic, care poate asigura bunăstarea cetățenilor săi, care poate oferi garanții majore tuturor partenerilor și care poate duce la schimbarea, în bine, a atitudinii și încrederii populației față de instituțiile statului. Pentru aceasta, statul trebuie să investească mult în competența și performanța reală a angajaților din instituțiile publice, astfel că orice schimbare a acestora, pe alte criterii, decât lipsa performanțelor reale, ar însemna pierderi pentru stat, prin oamenii pierduți și prin cheltuielile efectuate inutil cu ei.

Pentru a asigura consolidarea sustenabilă a statului de drept, democratic, în România este necesar să fie îndeplinite mai multe premise, dintre care cele mai importante se referă la: consolidarea responsabilității politice, prevenirea și combaterea corupției politice, asigurarea stabilității instituțiilor statului, prin orientarea acestora spre managementul calității totale și excelență în activitatea lor, promovarea elitelor și înlăturarea birocrăției, pentru sporirea șanselor de creștere a performanțelor, în toate domeniile, cu scopul reducerii, treptate și continue, a decalajelor care ne despart de țările dezvoltate, reformarea sistemului judiciar și combaterea corupției din acest sistem, pentru creșterea încrederii cetățenilor în justiție și, prin aceasta, în toate instituțiile statului de drept din România, consolidarea parteneriatului cu societatea civilă, care să asigure o dezvoltare articulată și durabilă la nivel central și local, prevenirea și combaterea corupției instituționale, pentru garantarea succesului deplin a procesului de integrare a României în Uniunea Europeană și în Zona Euro, precum și, dar nu în ultimul rând, conștientizarea și consolidarea unor noi atitudini și valori, care să demonstreze voința de a implementa orice schimbare, care sporește responsabilitatea și profesionalismul, în realizarea cu consecvență și la un înalt standard de calitate a tuturor angajamentelor asumate.

Referințe

1. Avril P., Giquel J., 1986, "*Lexique. Droit constitutionnel*", PUF, Paris;
2. Burdeau Georges, 1970, "*L'Etat*", Editura Seuil, Paris;
3. Buzan Barry, 2000, "*Popoarele, statele și teama*", Traducere din engleză de Vivia Săndulescu, Editura Cartier, Chișinău;
4. Ceterchi, I. Craiovan, 1993, "*Introducere în teoria generală a dreptului*" Editura All, București;
5. Christian Delacampagne, 2000, "*La philosophie politique aujourd'hui*", Paris, Editions du Seuil;
6. Cozmin Gușă, 2009, "*10 păcate ale României după douăzeci de ani de postcomunism*", Editura Nemira, București
7. Denis Robert, 1996, "*La justice ou le chaos*", Paris;
8. Giquel J., 1989, "*Droit constitutionnel et institutions publiques*", 10 ed., Montchrestien, Paris;
9. Istvan Pogany, 1995, "*Human rights in Eastern Europe*", London;
10. Jonathan Soeharno, 2007, "*Is judicial integrity a norm? An inquiry into the concept of judicial integrity in England and the Netherlands*", in *Utrecht Law Review*, vol.3, issue 1;
11. Lupu Gh., Avornic Gh., 1997, "*Teoria generala a dreptului*", Editura Lumina, Chișinău;
12. Michel Winock, 1997, "*Le siècle des intellectuels*", Paris, Editions du Seuil;
13. Norman Davies, 1996, "*Europe: a History*", Oxford;
14. Redor Marie-Joelle, 1982, "*De l'État legal à l'État droit*", Economica, PUF, Paris;
15. T. Drăganu, 1992, "*Introducere în teoria și practica statului de drept*", Editura Dacia, Cluj-Napoca;
16. Tom Gallagher, 2010, "*Deceniul pierdut al României. Mirajul integrării europene după anul 2000*", Editura ALL, București;